

คำวินิจฉัย (พัตวา) จุฬาราชมนตรี ที่ 16/2556

เรื่อง แนวทางการป้องกันการติดเชื้อ เอช ไอ วี ในกลุ่มผู้ขายด้วยวิธีการฉีดยา

คำถาม : การป้องกันการติดเชื้อ เอช ไอ วี ในกลุ่มผู้ขายด้วยวิธีการฉีดยาเป็น
อนุญาตให้กระทำหรือไม่ตามหลักการของศาสนาอิสลาม ?

คำวินิจฉัย

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحابه أجمعين ... وبعد

ตามที่อ้างถึง มูลนิธิพีเอสไอ ประเทศไทย (PSI) ได้ขอคำวินิจฉัยตามหลักการศาสนาอิสลาม
เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ HIV ในกลุ่มผู้ขายด้วยวิธีการฉีดยา ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น
ในการนี้ ขอเรียนตามประเด็นคำถามดังนี้

1. การให้บริการเข็มและอุปกรณ์สะอาดสำหรับผู้ขายเสพติดชนิดฉีดแก่ผู้นับถือศาสนา
อิสลาม เพื่อป้องกันตัวเองจากการติดเชื้อเอชไอวี อันจะนำไปสู่การเป็นผู้ป่วยเอดส์ และเพื่อป้องกัน
การแพร่กระจายเชื้อเอชไอวีไปสู่ผู้อื่น ถือเป็นกรณีพิพาทหลักคำสอนของศาสนาอิสลามและถือเป็นการ
ทำบาปหรือไม่

คำวินิจฉัย การเสพยาเสพติดให้โทษทุกประเภทถือเป็นสิ่งต้องห้ามตามหลักบัญญัติในศาสนา
อิสลาม ผู้เสพถือเป็นผู้กระทำบาปใหญ่และจำเป็นต้องละเลิกจากการเสพโดยเด็ดขาด อย่างไรก็ตาม
การละเลิกจากการเสพ จำต้องเข้าสู่กระบวนการในการบำบัดและรักษาซึ่งต้องอาศัยเวลาและจิตใจที่
เด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น ดังนั้น เมื่อผู้เสพเข้าสู่กระบวนการในการบำบัดรักษา ซึ่งอาจจะต้องมีการใช้ยาเสพ
ติดอีกกระยะหนึ่ง การให้บริการเข็มและอุปกรณ์สะอาดสำหรับผู้ขายเสพติดชนิดฉีดอีกกระยะหนึ่งใน
ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ถือเป็นสิ่งที่ศาสนามีข้ออนุโลมให้สามารถกระทำได้ ทั้งนี้ เป็นข้ออนุโลมตามความ
จำเป็นในชั้นอุกฤษฏ์ แต่มีเงื่อนไขว่า ข้ออนุโลมในกรณีนี้จำต้องอยู่ภายใต้ขนาดหรือปริมาณของ
ความจำเป็นในชั้นอุกฤษฏ์เท่านั้น กอปรกับการเสพยาเสพติดเป็นเรื่องรายบุคคล เมื่อการให้บริการ
ดังกล่าวเป็นการป้องกันผู้เสพมิให้ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่รุนแรงยิ่งกว่า คือการ

เป็นผู้ป่วยเอ็ดส์ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นในกรณีการแพร่กระจายเชื้อเอชไอวี จึงเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามมีบัญญัติอนุโลมให้กระทำการได้ตามหลักนิติศาสตร์อิสลามที่ระบุว่า อนุญาตให้กระทำความผิดที่มีผลเบากว่าในกรณีที่ตกอยู่ในภาวะจำเป็นชั้นอุกฤษฏ์ กล่าวคือ การเสพยาเสพติดถือเป็นความผิด การให้บริการเข็มฉีดยาในภาวะปกติก็ถือเป็นความผิด เพราะเท่ากับส่งเสริมและสนับสนุนในการทำความผิด แต่เมื่อเป็นขั้นตอนของการบำบัดรักษา การเสพและการให้บริการเข็มฉีดยาเพื่อป้องกันตัวผู้เสพจากการติดเชื้อเอชไอวีก็ย่อมเป็นที่อนุมัติตามความจำเป็น ในขณะที่การติดเชื้อเอชไอวีมีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่กระจายเชื้อเอชไอวีไปสู่ผู้อื่นเป็นสภาวะที่รุนแรงยิ่งกว่า เพราะส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ทั้งการเสพยาและการแพร่กระจายเชื้อเอชไอวีต่างก็เป็นสิ่งที่มีความผิดและมีผลกระทบต่อกันทั้งสองประการ แต่เมื่อการแพร่กระจายเชื้อเอชไอวีเป็นสิ่งที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อผู้อื่นมากกว่า ก็ย่อมอนุญาตให้กระทำความผิดที่มีความรุนแรงน้อยกว่า และส่งผลกระทบต่อผู้น้อยกว่า นั่นคือการให้บริการเข็มฉีดยาและอุปกรณ์สะอาดแก่ผู้เสพยาในขั้นของการบำบัดรักษา ซึ่งเป็นไปตามความจำเป็นและกลายเป็นสิ่งที่อนุโลมให้เลือกกระทำได้ตามหลักการศาสนาไปแล้ว ดังที่กล่าวมาข้างต้น

2. ควรจะมีแนวทางการปฏิบัติต่อเรื่องนี้อย่างไร สำหรับคนทำงานในเรื่องนี้ ทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อไม่ให้เป็นการขัดกับขนบธรรมเนียมอันดีงามและหลักของศาสนา

คำวินิจฉัย ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์กรภาคประชาสังคมเน้นแนวทางที่ 1 ตามที่ให้รายละเอียดมาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ลดการใช้เข็มโดยการให้ผู้ใช้ยามารับบริการสารทดแทนเมธาโดน ในกรณีของผู้ใช้ยาที่ใช้เฮโรอีนฉีดเท่านั้น ทั้งนี้ หากถือว่าการบริการสารทดแทนเมธาโดนเป็นหนึ่งในกระบวนการบำบัดรักษาผู้เสพยาตามหลักการแพทย์ ส่วนกรณีของผู้ใช้ยาประเภทอื่นฉีดที่ไม่สามารถใช้สารทดแทนเมธาโดนได้ให้ใช้แนวทางที่ 2 คือให้บริการเข็มและอุปกรณ์สะอาดสำหรับผู้เสพยาเสพติดประเภทอื่นจากเฮโรอีนซึ่งยังไม่พร้อมในการรับบริการสารทดแทนโดยอนุโลมตามคำวินิจฉัยข้อที่ 1

ทั้งนี้ มีเงื่อนไขว่าผู้รับบริการตามแนวทางทั้งสองแนวทางนั้นต้องเข้าสู่กระบวนการบำบัดและเลิกยาแล้วเท่านั้น ส่วนผู้ที่ยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการบำบัดและเลิกยา กรณีที่เป็นมุสลิมให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์กรภาคประชาสังคมติดต่อประสานไปยังอิหม่ามหรือคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในภูมิภาคของผู้เสพที่เป็นมุสลิมดำเนินการให้ผู้เสพเข้าสู่กระบวนการบำบัดและเลิกยาเสียก่อน จึงให้บริการเข็มฉีดยาและอุปกรณ์สะอาดแก่ผู้รับบริการได้ตามข้ออนุโลมคำวินิจฉัยข้อที่ 1

ทั้งนี้ เมื่อดำเนินการตามข้อเสนอดังกล่าวแล้วปรากฏว่า ผู้เสพยังคงยืกรานไม่ยอมเข้าสู่กระบวนการบำบัดและเลิกยา ก็อนุโลมให้บริการเข็มฉีดยาและอุปกรณ์สะอาดแก่ผู้เสพได้ตามความ

จำเป็น โดยมีเงื่อนไขว่า การให้บริการดังกล่าวเป็นการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี มิใช่เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้ยาโดยวิธีการฉีดและการบริการดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์กรภาคประชาสังคมอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เช่น มีข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลผู้เสพ สภาพและอาการ เป็นต้น โดยข้อมูลเหล่านี้ ให้ใช้เป็นรายบุคคลและพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป เพราะหากขาดการควบคุมที่ดีพอและลักษณะการให้บริการเป็นการทั่วไปก็อาจจะถูกมองได้ว่าเป็นการให้การสนับสนุนแก่ผู้เสพแทนที่จะเป็นการป้องกันปัญหาที่รุนแรงกว่า คือ การแพร่ระบาดของเชื้อเอชไอวี

3. จะถือว่าเข็มและอุปกรณ์การฉีดเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์อันจะช่วยในการส่งเสริมสุขภาพป้องกันความเจ็บป่วยและป้องกันการแพร่กระจายเชื้อเอชไอวีไปสู่บุคคลอื่น จะได้หรือไม่

คำวินิจฉัย เข็มและอุปกรณ์สะอาดที่ใช้ในการฉีดถือเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ในภาวะปกติอยู่แล้ว ส่วนในกรณีที่ขอคำวินิจฉัยมานี้ เป็นกรณีเฉพาะสำหรับแนวทางในการบำบัดและเลิกยาของผู้ใช้ยาเสพติด ดังนั้น การจะถือว่าเข็มฉีดยาและอุปกรณ์การฉีดยาเฉพาะในกรณีนี้ เป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่อนุญาตให้ใช้ได้ตามหลักศาสนบัญญัตินั้น ต้องพิจารณาถึงเป้าหมายในการใช้อุปกรณ์ดังกล่าวเป็นสำคัญ กล่าวคือ มีเป้าหมายในการบำบัดรักษาและป้องกันการแพร่เชื้อเอชไอวีในกลุ่มผู้เสพยาเสพติดแบบใช้เข็มฉีดที่มีข้อมูลตามเงื่อนไขที่กล่าวมา โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบำบัดรักษาและป้องกันตามหลักการแพทย์ หากพิจารณาตามเป้าหมายและเข้าองค์ประกอบดังกล่าว ย่อมถือว่าเข็มและอุปกรณ์สะอาดที่ใช้ในการฉีดดังกล่าวเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ แต่ถ้าหากไม่มีเป้าหมายและขาดองค์ประกอบดังกล่าวก็ย่อมมีอาจถือเช่นนั้นได้ เพราะต่างจากกรณีของการรักษาโดยทั่วไปในภาวะปกติ

والله اعلم بالصواب

อาคิส พัทธ์คัมพล

จุฬาราชมนตรี

